

2. Lebedynec N.V., Plyska O.I., Melnichenko O.S., Shkrobanec I.D. (2019) Current issues of medical and social rehabilitation of combatants: experience and prospects. Kyiv: Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University, 2 (108), 105-111.
3. Malynskiy I.I., Sergienko U.P., Chaplygin V.P., Tarangul D.O., Lavrentiev O.M. (2020) Recreation in the lifestyle of student youth. Kyiv: Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University, 2(122), 95-100.
4. Sergienko Y.P., Lavrentiev O.M., Gaevyi V.Y., Starovoit O.V., Stepura T.M. (2020) The use of non-traditional health systems in physical culture by means of taijiquan. Kyiv: Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University, 8 (128), 174-178.
5. Himich V., Palyvoda A. V. (2018) Dance horting in the system of preparation of future physical education teachers for the use of folk choreographic art in professional activities. Kyiv: the first international scientific-practical conference dedicated to the Day of Horting Foundation "Horting - the national brand of Ukraine in the world: Olympic perspective", 31-33.
6. Catherine J. Stevens, Emery Schubert, Rua Haszard Morris, Matt Frear, Johnson Chen, Sue Healey, Colin Schoknecht, Stephen Hansen. Cognition and the temporal arts: Investigating audience response to dance using PDAs that record continuous data during live performance // International Journal of Human-Computer Studies. - 2009. - Т. 67, № 9. - С. 800-813.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.6(151).18

Лисейко К. В.

аспірант кафедри спортивно-педагогічних дисциплін

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Яців Я. М.

кандидат педагогічних наук, професор,

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Пітин М. П.

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

ПОКАЗНИКИ ВИКОНАННЯ НОРМАТИВІВ КМС ТА І РОЗРЯДУ СПОРТСМЕНАМИ З ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 2018–2021 РОКИ

Одним з підсумків роботи суб'єктів фізичної культури і спорту в підготовці спортсменів виступає критерій оцінювання за виконанням певних розрядних вимог. **Мета:** встановити показники виконання нормативів КМС та І розряду спортсменами з ігрових видів спорту в Івано-Франківській області за періоди 2018–2021 років. **Результати.** Упродовж 2018–2021 років присутня варіативність кількості спортсменів-ігровиків, які виконали вимоги спортивних розрядів КМС та І р. Вищі значення для 2018 та 2020 рр. (126 та 169 осіб) та значно менші – 2019 та 2021 рр. (43 та 59 осіб). Частки представників ігрових видів спорту становили від 27,92 до 52,65% загальної кількості тих, які виконали вимоги спортивних розрядів КМС та І р. Найбільші частки мали представники футболу (44%) та регбі (17%). **Висновки.** За присвоєними спортивними розрядами КМС та І р. в Івано-Франківській області серед ігрових видів спорту є виражений лідер – футболу та певне ядро ще п'ять видів спорту (баскетбол, настільний теніс, волейбол, футзал, регбі).

Ключові слова: критерій, ефективність, діяльність, якість, спортсмени.

Lyseiko K., Yatsiv Y., Pityn M. Indicators of implementation standards of the candidate for master of sport and the first rank by athletes in game sports of ivano-frankivsk region during 2018-2021. One of the results of the work of subjects of physical culture and sport in the athletes' preparation is the criterion of evaluation for implementation of certain ranks requirements. According to the section of sports ranks at three levels: mass ranks, reserve, sports ranks, it is necessary to plan the analysis of the state of work on them. This can be done within individual regions. **Purpose:** to establish indicators of implementation standards of the candidate for Master of Sport and the first rank by athletes in game sports in the Ivano-Frankivsk region during 2018-2021. **Methods:** theoretical analysis and generalization of data of scientific and methodical literature, analysis of documentary materials, methods of mathematical statistics. The content of the orders "On the assignment of sports ranks" of the Sport Department of the Ivano-Frankivsk Regional State Administration for the period 2018-2021 (in total 31 documents) was studied. **Results.** Reserve sports are mostly characterized by sport ranks of the candidate for Master of Sport and the first rank. During 2018–2021, there is a significant variability in the number of athletes in game sports who met the requirements of sports ranks of the candidate for Master of Sport and the first rank. Higher values are inherent for 2018 and 2020 (126 and 169 people) and much less for 2019 and 2021 (43 and 59 people). The shares of representatives of game sports had significant differences over the years and ranged from 27.92 to 52.65% of the total number of those who met the requirements of sport ranks of the candidate for Master of Sport and the first rank.

In the structure of game sports athletes who met the requirements of the sport ranks of the candidate for Master of Sport and the first rank during 2018-2021, the largest share is occupied by football (44%). The second position is occupied by rugby representatives (17%). Then a group of sports with approximately the same contribution of 9-10% (basketball, table tennis, volleyball, futsal). **Conclusions.** According to the indicators of the requirements for the awarding of sport ranks of the candidate for Master of Sport and the first rank in Ivano-Frankivsk region revealed the existence of a prominent leader among the sports – football and a certain core, which includes five other sports (basketball, table tennis, volleyball, futsal, rugby).

Key words: criterion, efficiency, activity, quality, athletes.

Постановка проблеми. Галузь фізичної культури та спорту, повною мірою, підпорядковується загальнонаціональним тенденціям розвитку та перебудови суспільно-економічного устрою в країні [2, 3]. Урахування ряду системних чинників впливу, а саме децентралізація, глобальні обмеження, внаслідок пандемії коронавірусу та збройна агресія зі сторони росії, ставлять вимоги докорінного перегляду подальших кроків у розвитку окремих груп видів спорту на місцевому рівні [4, 11, 12]. Одним з основних підсумків роботи суб'єктів фізичної культури і спорту в напрямі підготовки спортсменів масових розрядів, що також засвідчує їхню ефективність, може виступати кількість спортсменів, які виконали певні розрядні вимоги [5, 6]. У цьому сенсі можна розділити спортивні розряди та звання на три рівні: масові розряди (юнацькі, III-II дорослі), резерв (I розряд та кандидат у майстри спорту України), спортивні звання (Майстер спорту України, Майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений майстер спорту України) [5]. У межах ряду досліджень ми плануємо проаналізувати стан роботи за цими рівнями, адже вони відображають різні аспекти розвитку фізичної культури та спорту на теренах Івано-Франківської області, зокрема розвитку ігрових видів спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на значну увагу науковців до проблеми управління фізичною культурою та спортом в Україні, її реалізаційні аспекти на місцевому рівні потребують певного вивчення з позицій практичних результатів такої діяльності [8, 9, 12]. Фахівці, що займалися схожими напрямками досліджень звертають увагу на передумови до ефективної діяльності, необхідність застосування певного оцінкового інструментарію, доводять доцільність традиційних та радикальних змін тощо [2, 3, 4, 12]. Дослідження з аналізом результатів спортсменів виконані Латишевим М., Тропіним Ю. [7], Палатним А.Л. [10], Шандрігосем В. [14], проте вони пов'язані зі спортом вищих досягнень та, здебільшого, вказують на ефективність й результативність роботи суб'єктів фізичної культури та спорту на загальнонаціональному (міжнародному рівнях). Іншим їхнім аспектом є сконцентрованість на питаннях спортивних єдиноборств. Виявлене дослідження Гончара А. І. та Тітовича В. І. з плавання розкриває питання результативності виступів студентів-спортсменів на Всесвітніх Універсіадах [1]. Дотичні питання результативності діяльності структур з ігрових видів спорту розглянуті в межах досліджень Сушко Р.О. [13] та колективу авторів у складі Кропивницька Т. А., Серебряков О. Ю., Хома Т. В., Семенов Д. Є. [6]. Разом із тим, питання результатів діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту на рівні резервного спорту в окремих регіонах (областях, територіальних громадах) залишаються поза увагою дослідників.

Мета дослідження: встановити показники виконання нормативів КМС та I розряду спортсменами з ігрових видів спорту в Івано-Франківській області за періоди 2018–2021 років. **Методи дослідження:** теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, аналіз документальних матеріалів, методи математичної статистики. У межах визначення структури виконаних розрядних нормативів КМС та I розряду спортсменами з ігрових видів спорту в Івано-Франківській області нами було вивчено зміст наказів «Про присвоєння спортивних розрядів» Управління спорту Івано-Франківської обласної державної адміністрації за період 2018–2021 роки (загалом 31 документ). У змісті відповідних документів було визначено кількісні та якісні показники, що пов'язані з групою ігрових видів спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом встановлено певні відмінності за абсолютними показниками присвоєних спортивних розрядів із різних видів спорту. За період 2018–2021 роки було 357 спортсменам було присвоєно КМС та 523 – I розряд. Серед усіх цих спортсменів були представники 41 виду спорту баскетбол (5x5 та 3x3), бокс, боротьба вільна та греко-римська, важка атлетика, веслування, волейбол, гирьовий спорт, гімнастика спортивна, джиу-джитсу, дзюдо, кікбоксинг, кунгфу, легка атлетика, лижне двоборство та стрибки з трампліна, лижні гонки, ММА, мотоспорт, настільний теніс, панкратіон, пауерліфтинг, плавання, регбі, риболовний спорт, самбо, спортивне орієнтування, спортивний туризм, стрільба кульова та практична стрільба, танцювальний спорт, теніс, тхеквондо WTF, фрістайл, футбол, футзал, хортинг, шахи та шашки, шотокан карате-до та карате WKF. За окремими роками розподіл за спортивними розрядами представлено на рис. 1. Можна спостерігати певну хвилеподібність за загальною кількістю присвоєних спортивних розрядів незалежно від виду спорту. Загальна кількість спортсменів, що отримали відповідні спортивні розряди становила у 2018 році 238 осіб (71,43% – КМС та 28,57% – I р.), 2019 – 154 особи (44,16% – КМС та 55,84% – I р.), 2020 – 321 особа (39,25% – КМС та 60,75% – I р.) та 2021 – 167 осіб (56,89% – КМС та 43,11 – I р.).

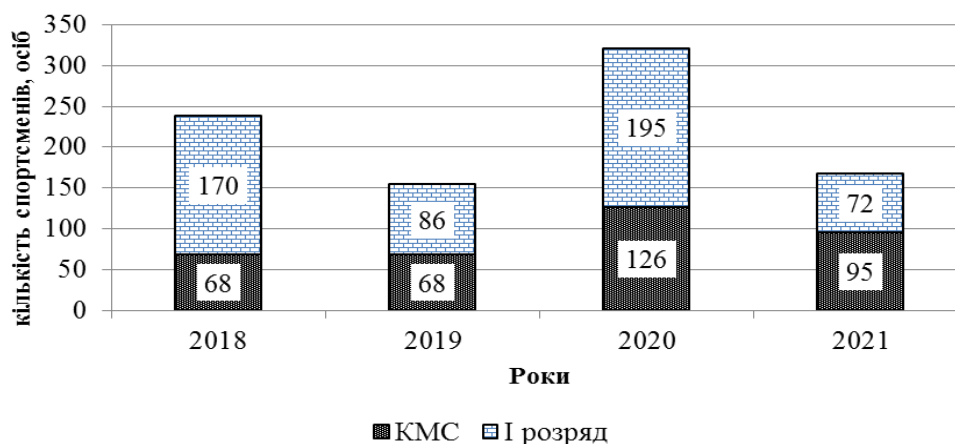

Рис. 1. Виконання розрядних нормативів КМС та I розряду спортсменами в Івано-Франківській області за 2018–2021 роки.

Звернемо увагу, що найбільша кількість спортсменів, які виконали вимоги щодо відповідних спортивних розрядів зафіксовано у 2020 році, що припав на початок карантинних обмежень. Проте, вважаємо, що це не суперечить ситуації, яка склалася внаслідок карантину, адже подання на відповідні спортивні розряди відбувається дещо пізніше за їх факт виконання.

Виконання нормативів для певних спортивних розрядів, особливо КМС та I розряду пов'язане із проведенням змагань всеукраїнського рівня. Це є однією з визначальних рис для цієї групи спортивних розрядів. Тобто ми можемо припустити, що учасники від Івано-Франківщини за 2019 та 2021 роки не змогли продемонструвати вищих результатів на змаганнях загальнонаціонального рівня, порівняно із 2018 та 2020 роками.

Це зумовлює різний ступінь реалізації якості та ефективності виконання спортсменами Івано-Франківської області відповідних розрядних вимог. Ми розглядаємо виключно одну групу спортивних розрядів (КМС та I розряд) та не можемо екстраполювати ці дані на інші спортивні розряди та звання. Це буде покладено в перспективи подальших досліджень.

Однак, звертаючи увагу на основну тематику нашого дослідження, для нас становить цінність інформація про частку ігрових видів спорту та кількість спортсменів, які їх представляють (рис. 2).

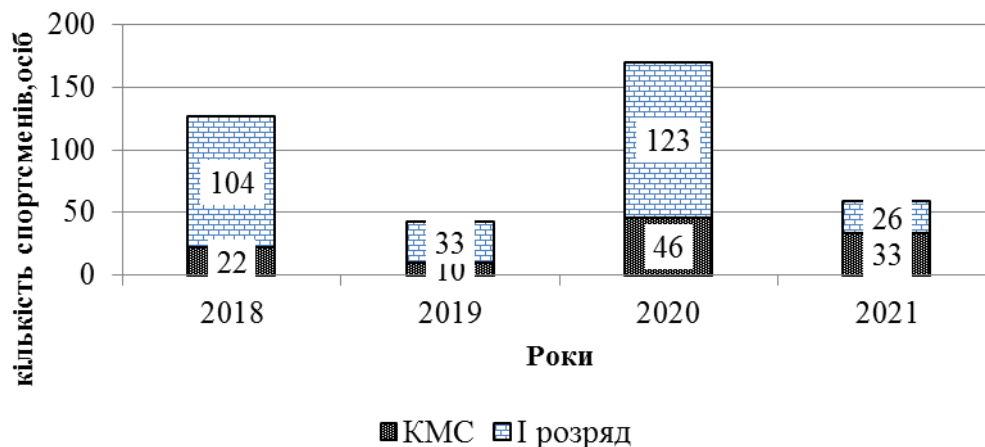

Рис. 2. Виконання розрядних нормативів КМС та I розряду спортсменами з ігрових видів спорту в Івано-Франківській області за 2018–2021 роки

З-поміж 41 видів спорту, спортсмени яких виконали нормативи відповідних спортивних розрядів лише сім були позиціоновані як ігрові види спорту. З їхнього числа до індивідуальних ігрових видів спорту належали теніс та настільний теніс, а інші належали до командних – баскетбол, регбі, волейбол, фут зал та футбол.

У межах ігрових видів спорту ми спостерігали виражену хвилеподібність за загальною кількістю присвоєних спортивних розрядів незалежно від виду спорту. Вона має значно більші перепади, порівняно із загальною кількістю спортсменів, що виконали нормативи зазначених спортивних розрядів. Значно більші кількості спортсменів з ігрових видів спорту отримали спортивний розряд у 2018 р. – 126 осіб (17,46% – КМС та 82,54 – I р.) та 2020 р. – 169 осіб (27,22% – КМС та 72,78% – I р.), порівняно із 2019 р. – 43 осіб (23,25% – КМС та 76,75% – I р.) та 2021 р. – 59 осіб (55,93% – КМС та 44,07% – I р.).

Для часток спортсменів, які виконали норматив КМС спостерігається певне збільшення від 2018 до 2021 року. Воно є поступовим від 2018 (17,46%) до 2020 року (27,22% від кількості представників ігрових видів спорту). Різке збільшення частки спостерігається в 2021 році (до 55,93% від представників ігрових видів спорту).

Поряд із абсолютними даними по виконанню розрядних нормативів КМС та I р., ми проаналізували частки представників ігрових видів спорту в загальній сукупності спортсменів Івано-Франківської області, які виконали норматив цих спортивних розрядів в межах 2018–2021 років. Для представників ігрових видів спорту кваліфікаційної групи КМС і загальній кількості спортсменів відповідного спортивного розряду характерна певна стабільність відсоткового значення. В 2018, 2020 та 2021 частку представників ігрових видів спорту становила 32,35–36,51% від загальної кількості спортсменів Івано-Франківської області, які отримали такий же спортивний розряд. Виняток зафіксовано у 2019 році, де серед отриманих спортивних розрядів КМС лише 14,71% були представниками ігрових видів спорту.

На відміну від спортсменів, які виконали нормативи КМС, частки спортсменів з I р. мали певні відмінності. Тут спостерігається чіткі лідери, а саме 2018 та 2020 роки. Значення часток представників ігрових видів спорту від загальної кількості спортсменів цієї кваліфікації становили 61,18% та 63,08% відповідно. Значно менші частки спортсменів I р. від загальної кількості спортсменів, які виконали нормативи цього розряду були в 2019 та 2021 роках (38,37% та 36,11% відповідно). Розгляд сукупності спортсменів ігрових видів спорту, які виконали вимоги на КМС та I р. мали відмінності у всіх роках, що піддавалися дослідженню. Найменша частка виявлена в 2019 р. (27,92%), а найбільша в 2020 р. (52,65%) від загальної кількості спортсменів Івано-Франківської області, які виконали нормативи на КМС та I р.

Зрозуміло, що група ігрових видів спорту не є однорідною. З-поміж семи видів спорту, за якими загалом відбувалося присвоєння спортивних розрядів КМС та I р. у період 2018–2021 рр. ми припускали нерівномірність часток для кожного з них. (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл спортсменів, які виконали розрядні вимоги КМС та I розряду з ігрових видів спорту в Івано-Франківській області (осіб)

Ігрові види спорту	Роки			
	2018	2019	2020	2021
Баскетбол (5х5, 3х3)	4	0	32	0
Теніс	2	0	4	3
Настільний теніс	9	3	16	6
Регбі	31	11	25	1
Волейбол	23	10	3	0
Футзал	38	0	0	0
Футбол	19	19	89	49

Отримані дані дають підстави стверджувати, що лише в 2018 році за усіма ігровими видами спорту були присвоєні відповідні спортивні розряди. Разом із тим, ми наголошуємо, що зазначені 7 (8) ігрових видів спорту не є виключним списком тих, які культивуються на теренах Івано-Франківської області. Тобто, можна стверджувати, що загалом не у всіх ігрових видах спорту проводиться ефективний процес спортивної підготовки населення, який дав би змогу виконати їм розрядні вимоги середнього рівня (КМС та I р.). Це вказує на необхідність звернення уваги на особливості роботи відповідних структурних підрозділів національних спортивних федерацій в Івано-Франківській області та її структурно-адміністративних одиницях.

Найменша кількість ігрових видів спорту, з яких було присвоєно спортивні звання КМС та I р. виявлена в 2021 році – усього 4 (теніс, настільний теніс, регбі та футбол).

Вивчення часток представників окремих ігрових видів, які виконали вимоги спортивних розрядів КМС та I р. вказала на ще більшу неоднорідність в межах окремих років. Спортсмени (-ки), що представляли настільний теніс, регбі, футбол були представлені в кожному з зазначених календарних років. Представники тенісу та волейболу – в трьох роках періоду, баскетбол – у двох (2018, 2020) та футзал – в одному (2018). Це доводить певну ситуативну роль суб'єктів фізичної культури та спорту в організації та забезпеченні підготовки кваліфікованих спортсменів з ігрових видів спорту. Відповідно, необхідно проводити аналіз чинників такої варіативності в результатах підготовки спортсменів спортивних розрядів КМС та I р., які, певною мірою, є перехідним етапом від масових розрядів до спорту вищих досягнень.

Звернемо увагу на частки видів спорту, які були представлені у всіх роках. Тут ми спостерігаємо, що частки спортсменів, які представляють настільний теніс незначно підвищуються з кожним роком та становлять від 6,98 до 10,17% з загалу спортсменів ігрових видів спорту, що отримали відповідний спортивний розряд в окремому календарному році. При цьому абсолютна кількість спортсменів з настільного тенісу була в межах 3–16 осіб, що виконали розрядні вимоги в окремому році.

Для представників регбі, ми зафіксували зниження таких часток за усіма роками з 25,58 до 1,69% від представників ігрових видів спорту, що отримали відповідний спортивний розряд в окремому календарному році.

Лише для одного виду спорту – футбол, зафіксовано стрибкоподібне збільшення часток спортсменів, які виконали спортивні розряди КМС та I р. Числові значення становили від 15,08% до 83,05% представників ігрових видів спорту, що отримали відповідний спортивний розряд в окремому календарному році.

Тобто на тлі загального зниження та ситуативної результативності за більшістю ігрових видів спорту в Івано-Франківській області, для футболу ми спостерігаємо активізацію діяльності відповідних суб'єктів фізичної культури та спорту. Це може бути пов'язане з діяльністю обласної федерації футболу, створення та удосконалення роботи спортивних клубів різного підпорядкування.

Узагальнюючи дані за 2018–2021 роки ми можемо стверджувати про певну нерівномірність уваги суб'єктів фізичної культури та спорту до досягнення результативного показника, пов'язаного з виконанням вимог спортивних розрядів КМС та I р. серед більшості ігрових видів спорту в Івано-Франківській області.

Упродовж 2018–2021 років найбільша кількість спортсменів, які виконали вимоги спортивних розрядів КМС та I р. представляла футбол (176 осіб, 44% від загальної кількості спортсменів-ігровиків). Усі інші види спорту суттєво поступалися за цим показником

Можна припустити, що чинниками цього може бути чисельність спортивної команди в футболі та популярність виду спорту. Хоча перший чинник є характерним й для інших командних ігрових видів спорту. А популярність може визначатися та змінюватися за рахунок активної позиції суб'єктів розвитку виду спорту на місцях. Це виявлено в окремих випадках для футзалу (2018 р.) та баскетболу (2020 р.). За аналізований період на другому місці, дещо неочікувано опинилося регбі (68 осіб, 17% від загальної кількості спортсменів-ігровиків). Хоча, як зазначалося, для цього виду характерний спад упродовж зазначеного періоду. За лідерами серед ігрових видів спорту в Івано-Франківській області (футбол та регбі) розташувалася певна група видів спорту з однаковими показниками виконаних вимог спортивних розрядів КМС та I р. Це баскетбол, настільний теніс, волейбол та футзал. Їхній внесок в загальну кількість становили 34–38 осіб (9–10% від загальної кількості спортсменів-ігровиків).

Таким чином за показниками виконаних спортсменами вимог до присвоєння спортивних розрядів КМС та I р. можна говорити про умовне існування серед ігрових видів спорту вираженого лідера – футболу та певного ядра, до якого входить ще п'ять видів спорту (баскетбол, настільний теніс, волейбол, футзал, регбі).

Висновки. Результативність діяльності суб'єктів з розвитку ігрових видів спорту на регіональному рівні може визначатися здобутками на різних кваліфікаційних рівнях спортивної майстерності. Для резервного спорту такий рівень варто ототожнювати з спортивними розрядами КМС та I р.

Упродовж 2018–2021 років присутня значна варіативність кількості спортсменів-ігровиків, які виконали вимоги спортивних розрядів КМС та I р. Вищі значення притаманні для 2018 та 2020 рр. (126 та 169 осіб) та значно менші – 2019 та 2021 рр. (43 та 59 осіб). Частки представників ігрових видів спорту мали суттєві розбіжності за роками та становили від 27,92 до 52,65% загальної кількості тих, які виконали вимоги спортивних розрядів КМС та I р.

У структурі спортсменів-ігровиків, що виконали вимоги спортивних розрядів КМС та I р. упродовж 2018–2021 років найбільшу частку займають представники футболу (44%), на другій позиції закріпилися представники регбі (17%) та в подальшому група видів спорту з наближено однаковим внеском 9–10% (баскетбол, настільний теніс, волейбол, футзал).

Перспективи подальших досліджень передбачають вивчення результативності роботи суб'єктів розвитку ігрових видів спорту за показниками спортсменів, залучених до масового спорту та спорту вищих досягнень.

Література

1. Ганчара А.И., Титович В. И. Рейтинги командных достижений пловцов-студентов на Всемирных универсиадах с 1993-2013 гг. (II этап). Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Київ, 2014. Вип. 9 (50)14. С. 48-55
2. Дубінська З.П. Специфіка суб'єкта правовідносин у сфері спорту в Україні. Південноукраїнський правничий часопис. Одеса: ОДУВС, 2019. Вип. 1. С. 69–74.
3. Дутчак М. В. Тенденції розвитку управлінських відносин у галузі фізичного виховання і спорту в ринкових умовах. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та вузі. Рівне : Ліста, 2001. С. 143–149.
4. Євсєєва О.О. Вдосконалення державного регулювання розвитку системи фізичної культури і спорту в регіоні. Бізнесінформ, 2013. 1. С. 46–51.
5. Єдина спортивна класифікація України. Київ, 2006. 462 с.
6. Кропивницька Т. А., Серебряков О. Ю., Хома Т. В., Семенов Д. Є. Розвиток студентського спорту у НУФВСУ (на прикладі спортивних ігор). Спортивні ігри, 2019. №3(13). С. 22–33.
7. Латишев Н., Шандригось В., Тропин Ю., Квасниці О., Головач І. Женская борьба: анализ результатов выступления сборной команды Украины. Фізична культура, спорт та здоров'я нації, 2020. С. 237–244.
8. Лисейко К. В., Яців Я. М., Пітин М. П. Зміст наукового обговорення розвитку ігрових видів спорту в Україні в умовах децентралізації. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Київ, 2021. Вип. 12 (144) 21. С. 84–90.
9. Лисейко К., Яців Я. М. Розвиток спортивних ігор у територіальних громадах Івано-Франківської області: перспективи досліджень. Фізичне виховання та спорт. Запоріжжя, 2021. № 3. С. 32–38.
10. Палатний А.Л. Результативність виступів боксерів національних збірних команд України на міжнародних змаганнях (на прикладі Чемпіонатів світу та Європи). Вісник Запорізького національного університету: Фіз. виховання та спорт. Запоріжжя, 2018. № 1. С. 89–99.
11. Пелагеша Н.Є. Спорт як соціокультурний чинник формування національної ідентичності. Стратегічні пріоритети, 2009, 1(10). С. 62–72.
12. Путятіна Г. Інституційне забезпечення участі громади в розвитку сфери фізичної культури та спорту. Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання і спорт. 2015. 19. С. 27–31
13. Сушко Р.О. Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації (на матеріалі баскетболу): монограф. Київ, 2017. 360 с.
14. Шандригось В. І., Яременко В. В., Первачук Р. В. Аналіз виступів борців різних країн на чемпіонаті Європи 2018 року з вільної боротьби серед чоловіків. Єдиноборства, 2018. №4 (10). С. 80–90

References:

1. Ganchar, A.I. & Titovich, V.I. (2014), "Ratings of team achievements of student swimmers at the World Universiades from 1993-2013. (Stage II)". Scientific journal of NPU named after M.P. Dragomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture. Kyiv, 2014, 9(50)14. pp. 48-55.
2. Dubinska, Z.P. (2019), "Specifics of the subject of legal relations in the field of sports in Ukraine". South Ukrainian Law Journal. Odesa: ODUVS, no. 1. pp. 69–74.
3. Dutchak, M.V. (2001), "Trends in the development of managerial relations in the field of physical education and sports in market conditions". Psychological and pedagogical foundations of humanization of the educational process in school and university. Rivne: List. pp. 143–149.
4. Evseeva, O.O. (2013), "Improving state regulation of the development of the system of physical culture and sports in the region". Businessinform, 2013. no.1. pp. 46–51.
5. "The only sports classification of Ukraine" (2006). Kyiv, 462 p.
6. Kropyvnytska, T.A., Serebryakov, O.Y., Khoma, T.V. & Semenov, D.E. (2019), "Development of student sports in NUFVVSU (on the example of sports games)". Sports Games, no.3 (13). pp. 22–33.
7. Latishev, N., Shandrigos, V., Tropin, Y., Kvasnitsa, O. & Golovach I. (2020), "Women's wrestling: analysis of the results of the performances of the national team of Ukraine". Physical Culture, Sports and Health of the Nation. pp. 237–244.
8. Lyseiko, K.V., Yatsiv, Ya. M. & Pitin, M.P. (2021), "Content of scientific discussion of development of game sports in

Ukraine in the conditions of decentralization". Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture. Kyiv, no.12 (144) 21. pp. 84–90.

9. Lyseiko, K. & Yatsiv, Y.M. (2021), "Development of sports games in the territorial communities of Ivano-Frankivsk region: prospects for research". Physical education and sports. Zaporozhye, no.3. pp. 32–38.

10. Palatny, A.L. (2018), "The effectiveness of the performances of boxers of the national teams of Ukraine at international competitions (on the example of the World and European Championships)". Bulletin of Zaporizhia National University: Phys. education and sports. Zaporozhye, no. 1. pp. 89–99.

11. Pelagesha, N.E. (2009), "Sport as a socio-cultural factor in the formation of national identity". Strategic Priorities, no. 1 (10). pp. 62–72.

12. Putyatina, G. (2015), "Institutional support of community participation in the development of physical culture and sports". Youth Scientific Bulletin of Eastern Europe. nat. Lesya Ukrainka University. Series: Physical Education and Sports. no. 19. pp. 27–31.

13. Sushko, R.O. (2017), "Development of sports games in the conditions of globalization (on the material of basketball)": monograph. Kyiv, 360 p.

14. Shandrygos, V.I., Yaremenko, V.V. & Pervachuk, R.V. (2018), "Analysis of performances of wrestlers from different countries at the 2018 European Men's Freestyle Wrestling Championship". Martial Arts, no. 4 (10). pp. 80–90.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.6(151).19

УДК 613.71:617.7

Мазурчук О. Т.,

**кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, кафедра здоров'я та фізичної культури,
Волинський національний університет імені Лесі Українки;**

Касарда О.З.,

**кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра здоров'я та фізичної культури,
Волинський національний університет імені Лесі Українки;**

Іванюк О.А.,

**кандидат біологічних наук, доцент, кафедра здоров'я та фізичної культури,
Волинський національний університет імені Лесі Українки**

ПРОФІЛАКТИКА ТА КОРЕКЦІЯ ЗОРУ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розкрито проблему профілактики та корекції зору у студентів на етапі широкого застосування комп'ютерних та мобільних технологій навчання. Наголошено на тому, що заняття в дистанційному режимі з використанням зазначених технологій негативно впливають на стан здоров'я студентів, оскільки вимагає досить тривалого часу перебування за комп'ютером чи смартфоном, що, як наслідок, створює серйозні проблеми для очей і мозку користувача, провокуючи зоровий дискомфорт і погіршення зору. Наведено практичні рекомендації для застосування вправ, що сприяють зниженню негативних факторів як на зір, так і загалом на здоров'я. Обґрунтовано важливість підвищення рухової активності як одного із засобів корекції зору у студентів. Дано поради, яких слід дотримуватися студентам під час роботи за комп'ютером.

Ключові слова: студенти, дистанційне навчання, комп'ютерні технології, зір, спеціальні вправи, профілактика і корекція.

Mazurchuk O. T., Kasarda O. Z., Ivanuk O.A. Prophylaxis and correction of sight of students in the process of distance education. The actuality of the article is due to the conditions of distance learning of students forcing them to use a variety of electronic devices during online classes. Such a condition leads to visual stompiness and can cause short-sightedness. Vision is one of the most important analysts of the organism. Full or partial weakening of it disrupts spatial orientation, coordination of movements, causing muscle weakness, delays the formation of basic movements. The purpose of this work is determine the causes that negatively impact to worsening eyesight and ways to save them. Methodology of research - analysis and generalisation scientific and methodological literature, pedagogical observations. Results: generalization of factors of pathology of vision which can be both inherited and acquired. Hereditary is transferred from the parents or through the generation. The reason of acquired is different diseases of the organism and too long overwork with displays. Student youth is too fond of computers and mobile technology despite their negative impact. That is why the authors emphasize the necessity of observance of rules of use of computers and mobile devices, - shown special exercises for prevention and correction of vision due to which the level and intensity of exchange processes in the body increases, increased blood circulation. Regular performance of them positively affects both the work of the muscles of the eye, and sharp vision. Conclusions: Guided by special recommendations such as proper display management, regular breaks, use of exercises to remove eye-drowse and therapeutic gymnastics you can prevent visual pathology.

Key words: students, distance education, computer technologies, pathology of vision, special exercises, prevention and correction.

Постановка проблеми. На етапі сьогодення у нашій країні значний рівень занепокоєння науковців та практиків викликає стан здоров'я студентської молоді та невпинна тенденція до його погіршення, що значною мірою впливає на рівень здоров'я майбутньої нації. Тривалий карантинний режим у зв'язку з пандемією та нинішніми військовими діями